

Účast ve sněmovních volbách: poznatky, měření a obtíže s předpovědí

Lukáš Linek, Sociologický ústav AVČR, v.v.i.

Cíle příspěvku

- co víme o účasti ve sněmovních volbách (důraz na stabilitu od roku 2002)
- krystalizace rozhodnutí o hlasování v čase
- intence hlasovat vs. skutečné hlasování

Důraz na

- nesnadnost měření volební účasti
- nejistotu znalostí o ní
- nestabilitu voličů

Jak získáváme znalosti o účasti ve sněmovních volbách?

- povolební výzkumy v podobě jednorázového dotazníkového šetření (tzv. Česká volební studie), sběr dat od roku 2002 CVVM
- problémy s daty a chyby měření:
 1. chyba výběru, ochota účastnit se šetření
 2. respondentovo tvrzení vs. skutečná účast; role zapomínání a sociální desirability (lhaní) → validizační studie
 3. body 1 a 2 vedou k nadhodnocení účasti v šetření → vážení dat (SD, volební výsledky)

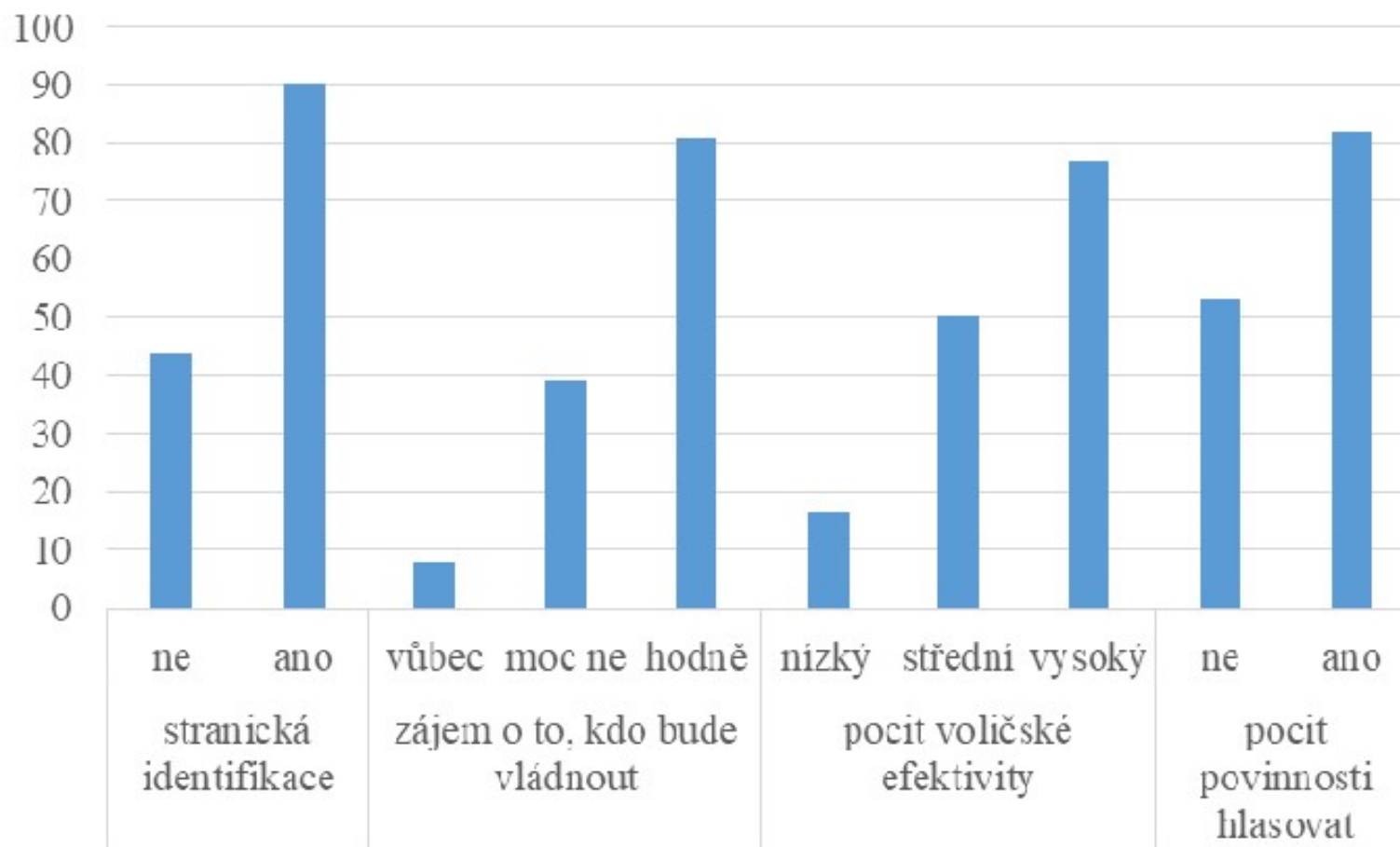
Co víme o účasti ve sněmovních volbách?

- od voleb v roce 2002 jsou výše účasti i struktura voličů stabilní
- velmi silný vliv věku a vzdělání
- menší vliv sociální třídy, příjmu, ekonomické aktivity, náboženství a rodinného stavu

	1998	2002	2006	2010	2013	2017
účast	74,0	58,0	64,5	62,6	59,5	60,8
ZŠ	70	51	49	53	47	41
SŠ bez mat	72	51	61	59	58	54
SŠ s mat	78	59	72	68	60	69
VŠ	80	73	83	79	77	79
18-35 let	68	49	51	55	53	53
36-60 let	76	61	69	64	63	62
61 let a více	79	64	75	71	70	71

Zdroj: Česká volební studie 1998-2017; váženo dle volebních výsledků.
Poznámka: Účast jednotlivých skupin v procentech.

Co dále víme o účasti? Role postojů

Zdroj: Česká volební studie 2017; váženo dle volebních výsledků.

Poznámka: Účast jednotlivých skupin v procentech.

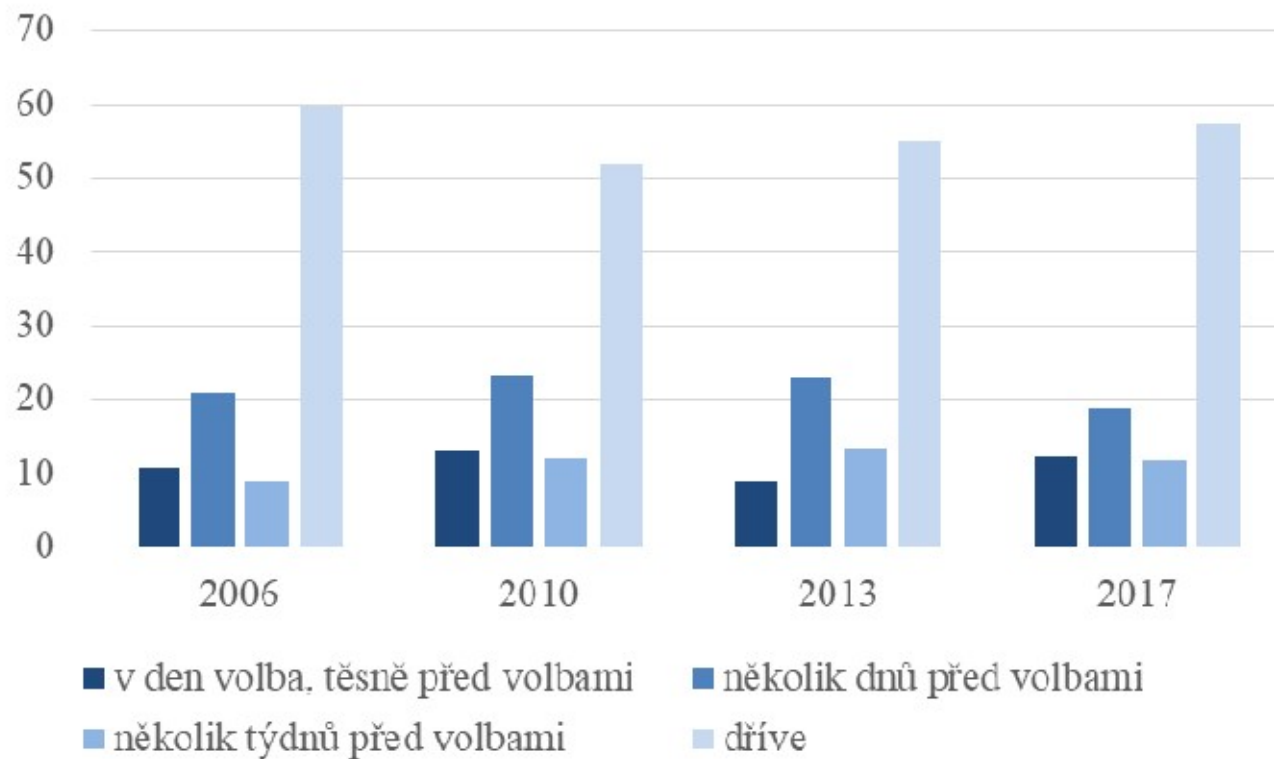
Stabilní zjištění vs. proměnliví voliči

- regresní analýza účasti (3SD + 4POS) má velmi silnou predikční schopnost (Nagelkerke R^2 kolem 0,4) a efekty jsou stabilní
- demografická změna (cca 5 procent opr. voličů)
- volatilita mezi účastí a neúčastí (více než 1/5 opr. voličů změní účast na neúčast a naopak, tzn. 1/3 účastnících se voličů ve volbách se oproti předchozím volbám promění)

Kdy se lidé rozhodují, zda a koho volit?

Rozhodnutí o neúčasti

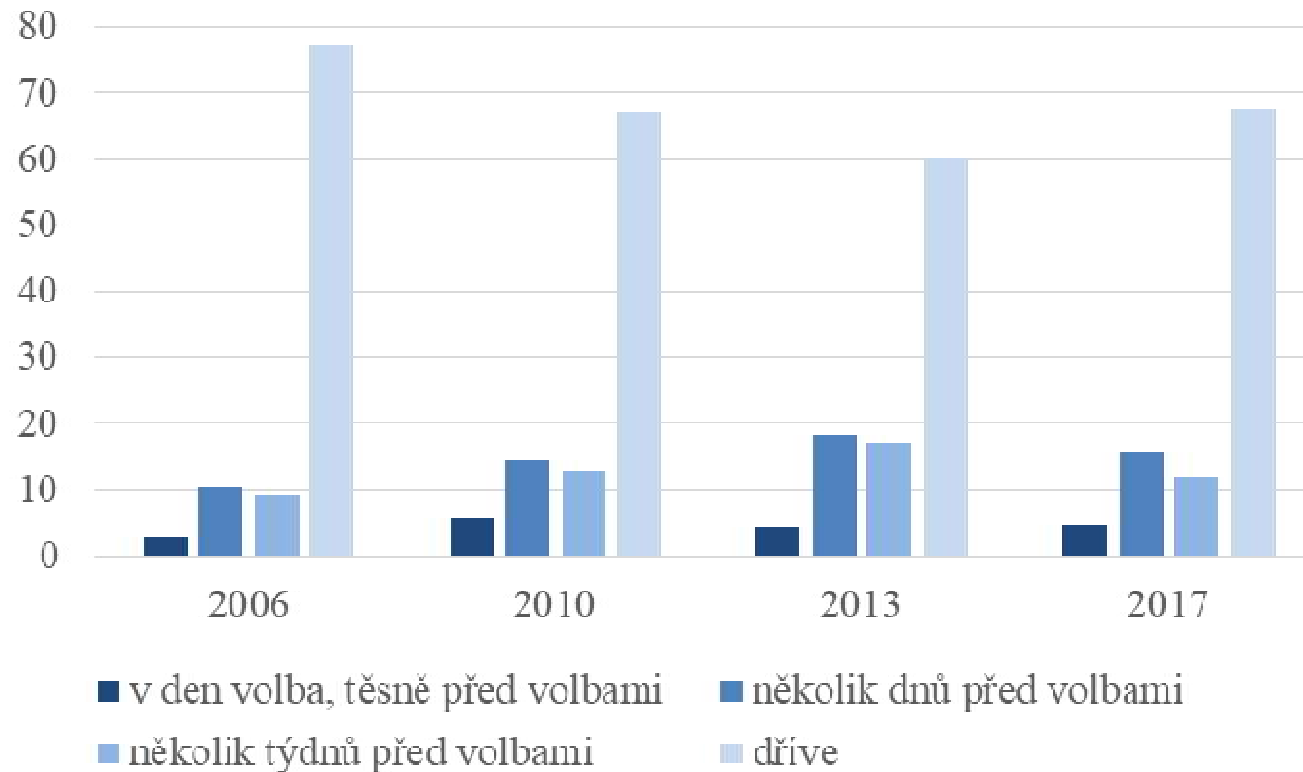

Zdroj: Česká volební studie 2006-2017; váženo dle volebních výsledků.

Poznámka: Odpovědi na otevřenou otázku ohledně toho, kdy se nevolič rozhodl o tom, že se voleb nezúčastní.

Kdy se lidé rozhodují, zda a koho volit?

Rozhodnutí o hlasování pro stranu

Zdroj: Česká volební studie 2006-2017; váženo dle volebních výsledků.

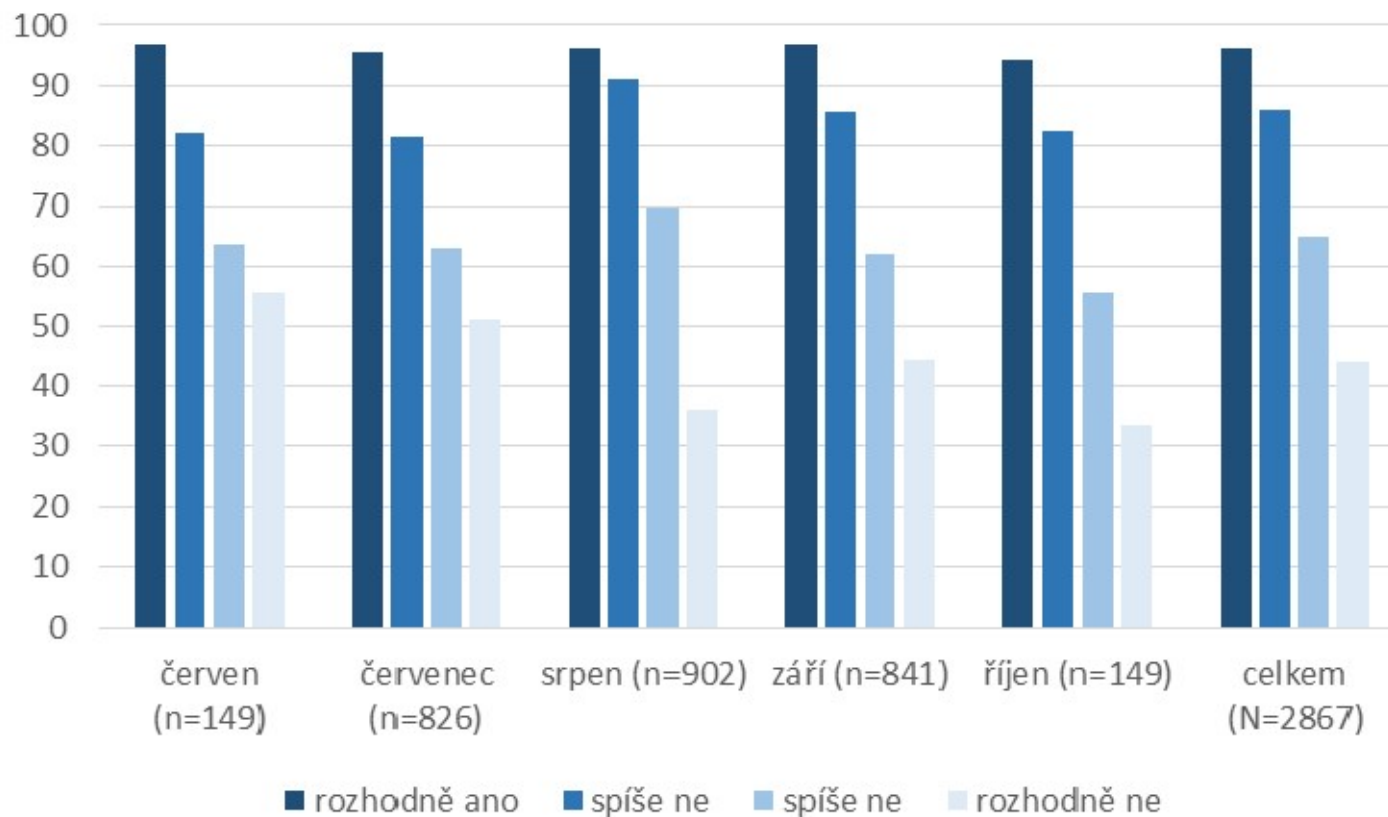
Poznámka: Odpovědi na otevřenou otázku ohledně toho, kdy se volič rozhodl o tom, že bude hlasovat pro danou stranu.

Voličská nejistota a měření volební účasti před volbami

- cca 1/3 voličů se rozhoduje v posledním měsíci
- měření účasti pomocí postojové otázky (Kdyby byly...; Ve dnech...), která má povětšinou charakter
- otázky na pravděpodobnost účasti
- postojová otázka vs. otázka na minulé chování (velmi obtížně lze verifikovat „pravdivost“ odpovědi na pravděpodobnost účasti ve volbách)

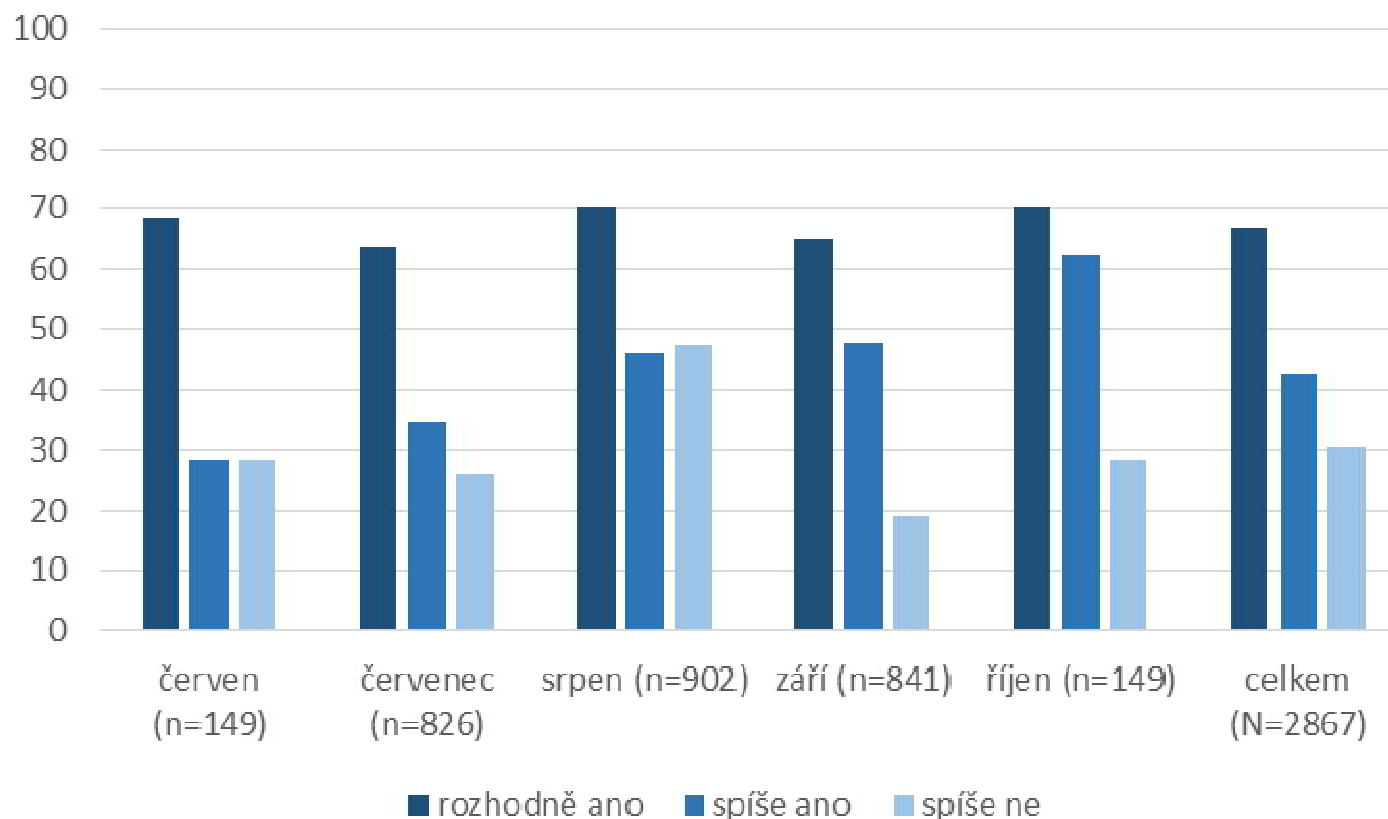
Intence hlasovat a skutečné hlasování

Zdroj: Česká panelová studie domácností (2014-2018); třetí vlna a povolební follow-up.

Poznámka: Procenta účastníků voleb dle odpovědi na pravděpodobnost účasti v předvolebním období.

Shoda volby strany mezi intencí hlasovat a skutečným hlasováním

Zdroj: Česká panelová studie domácností (2014-2018); třetí vlna a povolební follow-up.

Poznámka: Procenta shody mezi intencí hlasovat pro stranu a skutečným hlasováním, dle odpovědi na pravděpodobnost účasti v předvolebním období (respondent musel v předvolebním šetření uvést stranu).

Závěr

- sociální a postojová podmíněnost volební účasti jsou v čase stabilní, a to i v době vysoké volatility
- zkoumání volební účasti čelí problému s měřením (reprezentativita, validita, postoj)
- předvolební predikce a modely míří na silně pohyblivý cíl (účast i volba strany)

